

क्षमिणं तादृशं तात ब्रुवन्ति कटुकान्यपि Mb. 3. 28. 13. -Comp. -आलाबु (-बू) f. a kind of bitter gourd. -च्रयम् a compound of ginger, black and long pepper. -फलः = कक्काल (Mar. कंकाल). (-लम्) N. of a perfume prepared from the berries of this plant. -बदरी N. of a plant, as also of a town, कटुबदर्या अदूरभवं नगरं कटुबदरी Mbh. on P. I. 2. 51. -रोहिणी = कटुरोहिणी. -बल्ली = कटी.

कटुकत्वम् Pungency.

कटुका f. N. of plant, Picrorrhiza Kurroa (Mar. कुटकी, बाळकड्ड).

कटुकता Rough manners, rudeness.

कटुरः Buttermilk mixed with water. -a. Mean, vile.

कटोरम् An earthen vessel.

कटोरा A shallow cup.

कटोल a. Pungent. -लः 1 A pungent flavour. -2 A man of an inferior and degraded tribe, a Chāndāla. -Comp. -चीणा a kind of lute played by the Chāndālas.

कट्ट 10 P. To heap, cover with earth; Kṛisisamgraha.

कट्टिनृत्यम् A kind of dance.

कट्टारः A weapon, dagger.

कट्टासिका f. A butcher's cleaver.

कट्टफलः N. of a tree, commonly called कायफल.

कटर a. Despised. -रम् 1 The skim or whey of curds. -2 Buttermilk with water. -3 A sauce, condiment.

कद् 1 P. (कठति, अकठीत्, कठित्) To live in distress; see कण्ठ.

कठः 1 N. of a sage, pupil of Vaisampāyana, teacher of that branch of Yajurveda which is called after him. -2 A Brāhmaṇa. -3 A note or simple sound. -4 A kind of rīk. -ठाः The followers of that sage. के सब्रहाचारिणोस्थेति । कठाः । Mbh. on P. II. 2. 24. -ठी 1 A female follower of Kāṭha. कठी वृन्दारिका कठवृन्दारिका Mbh. on P. VI. 3. 42. -2 The wife of a Brāhmaṇa. -Comp. -अध्यापकः a teacher of the Kāṭha branch of the Yajurveda. -उपनिषद् N. of an Upnisad (generally said to belong to अथर्ववेद). -कालापाः P. II. 4. 3. Schools of कठ and कालाप; नन्दन्तु कठकालापाः वर्धन्तां कठकौशुमाः Mbh. on II. 4. 3. ये च मे कठकालापा बहवो दण्डमाणवाः Rām. 2. 32. 18. -धूर्तः a Brāhmaṇa well-versed in the कठ branch of the Yajurveda. -ओत्रियः P. V. 2. 84. a Brāhmaṇa who has mastered the कठ branch of the Yajurveda.

कठमर्दः An epithet of Śiva.

कठर a. Hard, stiff.

कठलयः, -कठलः Gravel.

कठाकुः A bird.

कठाहकः A gallinule.

कठिका Chalk.

कठिञ्चरः N. of a tree commonly called तुलसी.

कठिन a. 1 Hard, stiff; कठिनविषमामेकवेणीं सारयन्तीम् Me. 93; Amaru. 72; Mu. 2. 20; so °स्तनौ. -2 Hardhearted, cruel, ruthless; न विद्ययेऽकठिनाः खलु वियः Ku. 4. 5; Pt. 1. 64; विसृज कठिने मानमधुना Amaru. 7; so °हृदय; °चित्त -3 Inexorable, inflexible. -4 Sharp, violent, intense (as pain &c.). नितान्तकठिनां रुजं मम न वेद सा मानसीम् V. 2. 11. -5 Giving pain. -नः A thicket. -ना 1 A sweetmeat made with refined sugar. -2 An earthen vessel for cooking; (n. also in this sense). -नी Chalk. See कठिनिका. -नम् 1 A Shovel, scoop; प्लवे कठिनकांजं च रामथके समाहितः Rām. 2. 55. 17. -2 An earthen vessel for cooking (स्थाली); कठिनं पूरयामास Mb. 3. 297. 1. -3 A strap or pole for carrying burden; P. IV. 4. 72. -Comp. -पृष्ठः, -कः a tortoise.

कठिनता, -त्वम् 1 Hardness, firmness. -2 Severity. -3 Cruelty, hard-heartedness; जहिहि कठिनतां प्रयच्छ वाचम् Ki. 10. 51. -4 Difficulty, obscurity.

कठिनिका, -कठिनी 1 Chalk. -2 The little finger. गुणिगुणगणनारम्भे न पतति कठिनी सुसंभ्रमायस्य H.

कठिलः The Balsam apple (Mar. कारले).

कठिकल्लः 1 The Balsam apple. -2 The hog-weed. -3 N. of a plant.

कठुर a. Hard, cruel.

कठेर a. Living in distress. -रः A needy or distressed man, a pauper.

कठोर a. 1 Hard (fig. also); solid, stiff, कठोरास्थिग्रन्थि Mal. 5. 34. -2 Cruel, hard-hearted, ruthless; अयि कठोर यशः किल ते प्रियम् U. 3. 27; so °हृदय, °चित्त. -3 Sharp, piercing; °अङ्गुशं Sānti. 1. 22. -4 Full, developed, complete, fullgrown, of mature age; कठोरगर्भं जानकीं विसुच्य U. 1. 1. 49, 6. 25; Māl. 6. 19; so कठोरताराधिपलाञ्छन्छविः Si. 1. 20; so अ° new, young; Māl. 1. 2. -5 (Fig.) Matured, refined; कलाकलापालो चनकठोरमतिभिः K. 7; रीभूत दिवसः U. 2 it is noon-time. -Comp. -गर्भ a. far advanced in pregnancy; आतङ्कस्फुरितकठोरगर्भगुरुवांम् U. 1. 49. -गिरिमाहात्म्यम् a portion of the Brahmanḍa Purāṇa.

कठोरता, -त्वम् Hardness, firmness, severity.

कठोरयति Den. P. To furnish with buds, expand the blossoms of; कठोरय केतकान् Māl. 9. 42.